

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården och lagen om tillämpning av vissa förpliktelser enligt lagen om en kommun- och servicestrukturreform

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården och lagen om tillämpning av vissa förpliktelser enligt lagen om en kommun- och servicestrukturreform (RP 182/2017 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Pekka Järvinen, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsråd Minna-Marja Jokinen, finansministeriet
- chefsjurist Pirkka-Petri Lebedeff, Finlands Kommunförbund.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Hyvinvointialan liitto ry
- professor Olli Mäenpää.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Regeringen föreslår att giltighetstiden för lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården (548/2016, nedan kallad begränsningslagen) och lagen om tillämpning av vissa förpliktelser enligt lagen om en kommun- och servicestrukturreform (490/2014) förlängs med ett år. Dessutom skärps villkoren enligt begränsningslagen för att producera social- och hälsovård via avtal om utläggning och för att göra betydande investeringar i byggnader.

Utlåtande FvUU 39/2017 rd

Förvaltningsutskottet anser det nödvändigt att förlänga giltighetstiden för lagarna med ett år eftersom tidsplanen för vårdreformen har ruckats. I behandlingen av propositionen om begränsningslagen välkomnade utskottet den bakomliggande tanken att trygga ordnandet av social- och hälsovården på lika villkor och på ett ekonomiskt effektivt sätt inom ramen för de framtida strukturerna. De lösningar som kommunerna i dagsläget går in för när det gäller servicenätet inom social- och hälsovården kan ha en stor betydelse för de kommande landskapens förutsättningar, men också för kommunernas framtida verksamhet och ekonomi. Utredningar visar att de risker som tas upp i propositionen kan vara av betydande storleksordning också för samhällsekonomin (FvUU 25/2016 rd). Vad beträffar ramlagen om en kommun- och servicestrukturreform påpekar utskottet att det inte är rationellt att avveckla befintliga organisationer för ett år strax innan en mer omfattande reform.

Enligt ändringen i begränsningslagen kommer bestämmelserna om utläggningsavtal om produktion av social- och hälsovårdstjänster att skärpas. Det innebär att ett avtal måste inkludera en uppsägningsklausul, om dess värde överstiger trettio procent av de årliga driftutgifterna för den social- och hälsovård som kommunen eller samkommunen har organiseringsansvar för och avtalet fortsätter att gälla efter utgången av 2020. Enligt den gällande lagen går gränsen vid 50 procent av kostnaderna och avtalsperioden är minst fem år. Om avtal ingås om flera producenter, måste ett villkor om rätt att säga upp avtalet ingå i det avtal som överskrider gränsen och i alla avtal som ingås efter det. De som har lagstadgat ansvar för att ordna social- och hälsovård har rätt att säga upp ett avtal under 2020 utan att uppsägningen leder till ersättningsskyldighet.

Med hänvisning till synpunkterna i utlåtande FvUU 25/2016 rd och målen med lagförslaget anser utskottet att ändringarna är både befogade och motiverade. Utskottet menar att förslaget i viss utsträckning inskränker den kommunala självstyrelsen, men att den i väsentlig grad balanseras upp av att förslaget utmynnar i att kommunen har rätt att utnyttja sin självständiga beslutanderätt. Propositionen avser avtalsvillkor som exceptionellt kraftigt inskränker kommunernas eller samkommunernas möjligheter att utnyttja sin självständiga beslutanderätt i och med att de innefattar ett ersättningsansvar för kommunerna eller samkommunerna som är orimligt stort i förhållande till deras ekonomiska självständighet. Ett tungt vägande motiv är dessutom att den bakomliggande tanken är att garantera en reell möjlighet att tillhandahålla social- och hälsovård på lika villkor i hela landet.

Det faktum att propositionen är nödvändig hänger delvis samman med att jourförordningen behandlades fristående från social- och hälsovårdsreformen.

Vad beträffar avtal som redan har ingåtts eller som är så gott som klara att ingås är det möjligt att orimliga situationer kan åtgärdas på grundval av den nuvarande lagstiftningen eller den allmänna avtalsrätten, påpekar utskottet. Den typen av frågor måste dock i slutändan avgöras av domstol från fall till fall.

Regeringen skärper också villkoren för dispens vid investeringar i byggnader till ett värde som överstiger fem miljoner euro. Social- och hälsovårdsministeriet ska bara kunna bevilja dispens om investeringen är nödvändig och brådskande för att trygga tillgången till tjänster. Denna princip ska också tillämpas på investeringar som görs med stöd av avtal om hyresrätt eller annan nytt-

Utlåtande FvUU 39/2017 rd

janderätt, när det av avtalsvillkoren följer att projektet kan jämföras med en investering i kommunens eller samkommunens egendom.

Om en investering på mer än fem miljoner euro inte är nödvändig och brådskande för att trygga tillgången till tjänster, är det bäst att besluten om investeringar överläts till landskapen och Maakuntien Tilakeskus Oy, som det är tänkt i landskaps- och vårdreformen, anser utskottet. Den här typen av investeringsprojekt spelar en stor roll för social- och hälsovården eftersom tillgången till vård på lika villkor måste säkerställas. Investeringarna inverkar också på landskapens ekonomiska villkor och överlag på finansieringen av social- och hälsovården. Samtidigt framhåller utskottet att bestämmelserna också i fortsättningen möjliggör investeringar i byggnader som kan göras utan tillstånd på föreläggande av tillsynsmyndigheten eller som ingår i det årliga underhållet.

Begränsningslagen hindrar inte att kommuner eller samkommuner ingår avtal om den tid som de fortfarande har ansvar för att ordna servicen, men förslaget lägger eventuellt sordin på de mest aktiva ambitionerna. De lösningar som kommunerna och samkommunerna går in för har betydande konsekvenser dels för landskapens verksamhetsförutsättningar, dels för den framtida verksamheten och den ekonomiska situationen i kommunerna. Förvaltningsutskottet tillstyrker förslagen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottet föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 8.12.2017

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Timo V. Korhonen cent
medlem Anders Adlercreutz sv
medlem Mika Kari sd
medlem Elsi Katainen cent
medlem Sirpa Paatero sd
medlem Olli-Poika Parviainen gröna
medlem Juha Pylväs cent
medlem Veera Ruoho saml
medlem Wille Rydman saml
medlem Joona Räsänen sd
medlem Matti Semi vänst
medlem Mari-Leena Talvitie saml.

Sekreterare var

Utlåtande FvUU 39/2017 rd

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.